

อานาปานสติ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โยม ๑ : พุทโธๆ ไปเรื่อย พอพุทโธไป มันก็จะกลับมาอยู่ที่ลม เพราะปกติที่ผมทำอยู่ก็จะอยู่ที่ลมอย่างเดียว พอคุณลมไปเรื่อยๆ แล้วพุทโธมันก็หาย อันนี้ที่กราบเรียนหลวงพ่อนะครับ ก็คือว่าพุทโธมันหาย เราก็ต้องนึกให้มันพุทโธ อย่าให้มันหาย แล้วถ้าเกิดเรานึกได้ พอนึกไปมันเหมือนกับว่าเราไปบังคับมัน แต่ถ้าเกิดเราคุมลมอย่างเดียว มันก็สบาย ลมมันก็เข้าออกตามธรรมชาติของมัน เราก็คุมมันไปเรื่อยๆ มันก็จะมีลมเบา ลมละเอียดตามสภาวะของมัน แต่พุทโธไปเรื่อยๆ บางทีมันก็เครียดเหมือนกันนะครับ

หลวงพ่ : เครียด เพราะเรานี้ปฏิบัติมา แล้วเราออกจากวัดป่าบ้านตาดมาอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ พอมาอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะปั๊บนี้ เราพิจารณาปัญญาอบรมสมาธิมาตลอด หลวงปู่เจี๊ยะไม่เชื่อเลย แล้วพอบอกว่า หลวงปู่เจี๊ยะท่านจะเน้นอย่างนี้นะ เน้นให้พุทโธอย่างเดียว แล้วท่านบอกว่า เวลากำหนดลมนี้ เราก็กำหนดลมด้วย หลวงตาท่านก็สอนอานาปานสติ ในอานาปานสติอาจารย์สอนกันเยอะแยะเห็นไหม แต่ถ้าเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะจะบอกเลยว่าทำไม่ได้ หลวงปู่เจี๊ยะท่านพูดอย่างนี้ ท่านเน้น หลวงปู่เจี๊ยะบอกว่าทำไม่ได้หรอก ทำได้เฉพาะพระพุทธรเจ้าองค์เดียว แต่ความจริงมันทำได้ทั่วไปใช่ไหม

กำหนดลมนี้ทำได้ทั่วไป เราจะพูดเอาตรงนี้ก่อนว่าทำไมถึงต้องลม ทำไมถึงต้องเป็นกำหนดพุทโธ เพราะอะไร เพราะถ้ากำหนดพุทโธ กำหนดพุทโธนี้เป็นคำปริกรรม พุทโธๆ อย่างที่เราพูดวันนี้นั้นว่าเหมือนกับรีไซเคิลน้ำ จิตมันได้มีการเปลี่ยนแปลง ประสาเราว่ามันขากับคำเลย มันโต้แย้งระหว่างโลก โลกคือความคิดของเรา พุทโธเป็นพุทธานุสสติ พุทโธๆ นี่คือ พุทธานุสสติ มันสะอาดบริสุทธิ์แน่นอน ของมีคุณค่าแน่นอน เหมือนน้ำสะอาดกับน้ำเสียเลย อารมณ์ความคิดเราเป็นน้ำเสียตลอด แต่พุทโธนี้น้ำสะอาดแน่นอน ลองนึกพุทโธๆ สิ เรานึกถึงพระพุทธรเจ้าที่สะอาดแน่นอนจริงไหม

นี่ไงเหตุผลว่าทำไมถึงเครียด ทำไมถึงยาก เพราะอะไร เพราะถ้าอารมณ์เสียนี้ อารมณ์เราที่ว่าดีนี่เสียหมดเพราะมันเป็นอารมณ์ของกิเลส จริงไหม ความคิดเราที่ อารมณ์เสียหมด มันเป็นน้ำเสียหมด มันเป็นความคิดที่เราพอใจ เราคุ้นเคยกับมัน จะคิด เรื่องงานเรื่องครอบครัวเรื่องอะไรก็แล้วแต่ เรื่องเพื่อนฝูงนี่มันเรื่องปกติ ที่มันคิดแล้วมัน พอใจ มันคิดได้ทั้งวันทั้งคืน แต่พอมาพุทโธๆ นี่มันจะเครียด มันจะบอกเราให้เห็นว่า ขวากับคำเลย

ที่นี้เห็นขวากับคำเลย เวลาพุทโธๆ เห็นไหมพุทธานุสสติ พุทโธๆนี่อารมณ์เรา ก็ ไม่มี ไม่มีเพราะเราต้องนึกถึงพระพุทเจ้า พุทโธๆ นี่เป็นคำบริกรรม เป็นสมถะ แน่นนอน พุทโธๆ นี่เป็นน้ำดี แต่น้ำดีนะ คุณ อย่างงานเลี้ยง งานรื่นเริง ถ้ามีแต่น้ำเปล่าเขาจะไป งานกันไหม ถ้ามันไม่มีเหล้า เราก็เหมือนกัน อารมณ์ของใจ ถ้ามันคิดนี่มันธรรมชาติของ มันนะ ความคิดของมัน มันปกติของมัน มันพอใจของมัน พอพุทโธนี่มันจะเครียด ฉะนั้นมันจะเครียดนี่มันต้องมีเหตุมีผลสิ มีเหตุมีผลว่าเราจะสู้กับอะไร เราทำกับอะไร แล้วมันเครียดนี่คืออะไรที่เป็นคนเครียด นี่พูดถึงพุทโธก่อนนะ

แล้วถ้าพูดถึงอานาปานสติกำหนดลมนี้ ถูกต้อง ดิงาม ใช้ได้ แต่ ถ้าพุทโธนี่เห็น ใหม่มันขวากับคำเลย พุทโธๆๆ อานาปานสติกำหนดลมหายใจในนี้ใช้ได้ พระพุทเจ้าก็ กำหนดอานาปานสติเหมือนกัน แต่อานาปานสตินี้ มันไม่ขวาคำไง คืออานาปานสติมันเป็นลมใช้ไหม อยู่ที่เรให้คำไง เราให้คำว่าลมดีหรือลมไม่ดีไง นี่มันถึงสบายๆ อยู่ไง

เราจะบอกว่าอานาปานสตินี้มันละเอียดกว่าพุทโธ เราต้องมีพื้นฐาน จิตใจต้องดี มันถึงจับลมแล้ว เราเอาลมกับเรา เราเกาะกับลม เราถึงไม่เข้าข้างตัวเองไง แต่ถ้าพุทโธนี่ มันชัดเจนมากเลยนะ ถ้านึกพุทโธนี่มันขาวสะอาดแน่นอน แต่ถ้ากำหนดลม เราจะบอก ว่าได้ ถ้าบอกว่าได้ปั๊บ พอเราไปอยู่ที่ลมนานๆ ไป แล้วทำไมไม่เห็นเราได้ผลอะไรเลย ไม่ได้ผลก็ตรงนี้ไง มันไม่ขวาคำไง ขวากับคำ ก็ถูกผิดใจ แต่ถ้าลมนี้มันกลางๆ ใช้ไหม เราจะบอกว่าได้ แต่เวลาทำไปใครจะให้คำอันนี้ล่ะ เราถึงต้องชัดเจนกับมัน ลมก็ได้ ถ้า บอกลมได้ปั๊บสบายๆ คำว่าสบายๆ นี่อันตรายนะ สบายๆ หลวงตาก็บอกว่าจะล้มลงใส่ หมอนไง สบายๆ ก็สบายใส่หมอนนั่นสิ

คำว่าสบายๆ ถ้าประธานะ เราเห็นว่าเป็นอันตราย อันตรายในทางปฏิบัตินะ แต่ถ้าทางปกติของเรา ในการปฏิบัติของเรา ทุกคนปฏิบัติเพื่อความสุข ถ้ามันสบายๆ ก็คือความสุขแล้วใช่ไหม ถ้ามันเครียด มันตึงเครียด ในชีวิตเรานี้มันฟุ้งซ่าน ถ้าเราอยู่กับความสงบได้เราก็พอใจแล้วไง โลกคิดกันอย่างนั้น แต่พอโลกคิดกันอย่างนั้นบีบเขาก็บอกว่าการปฏิบัติอย่างนี้ถูกต้องดีงามหมด แต่สำหรับเรา เราเป็นพระ เราเป็นผู้สืบทอดศาสนา ศาสนามันมีคุณค่ามากกว่านี้ เราถึงเห็นว่าตรงนั้นไม่ถูกต้อง เราถึงต้องการให้มันเข้ามาให้ถูกต้องมากกว่านั้นไง

คำว่าสบายๆ นี่ ๑.นอนใจ ๒.จี๋เกียจ หลวงปู่เจี๊ยะจะพูดประจำ ถิ่นมัทธะมันจะเข้ามา โกสัชชะ คือความง่วงเหงาหาวนอน ความจี๋เกียจมันจะเข้ามาบวกตรงนั้น ตรงนี้เป็นจุดที่ว่ากิเลสมันสวมเขาได้เลย ที่นี้คำว่าใช้ได้ไหม เราว่าใช้ได้ นี่เราพูดให้ฟังก่อนว่า เหตุทำไมถึงว่าใช้ได้ แต่ว่าเราเห็นโทษของมันไง ถ้าพูดว่าใช้ได้ไหม ใช้ได้ แล้วตั้งสติให้ดี ลมก็ได้ ถ้าพุทโธแล้วมันเครียด มันไปไม่รอด กลับมาที่ลมถ้าลมมันสบาย แต่ เพราะเราทำมาหมดแล้ว

ถ้าลมนะ สติเราต้องอยู่กับมันชัดเจน ชัดเจนมากเลย แล้วลมนี้มันจะละเอียดละเอียดแบบจะไม่มีเลย แล้วเราพูดไปคนไม่เชื่อนะ ถ้าพูดถึงว่ามันกำลัง จิตมันไม่ลง หรอก แต่มันเห็นเป็นภาพ เห็นเป็นนิมิตขึ้นมาได้ กำหนดลมหายใจนี้ละ ลมหายใจมันเป็นแท่งเลย มันแบบว่าเราเห็นเป็นลำแสง เป็นแท่งเลย เราทำได้ขนาดนั้น แต่นี่ไม่ใช่สมาธินะ มันเป็นนิมิต นี่เราจะพูดให้ฟังก่อน แต่โยมเขาไม่เชื่อกัน เขาบอกว่าลมนี้จะเป็นแท่งได้อย่างไร

เหมือนลมนี้เราจะเห็นเป็นเหมือนแสงสปอตไลท์เลย เห็นอย่างนี้เลยนะ แต่นิสัยเราไม่เชื่ออะไรง่ายๆ เราก็ยังกำหนดลมต่อไปเรื่อยๆ ถ้ามันละเอียดไปเรื่อยๆ นะ กำหนดลมไปเรื่อยๆ สติมันพร้อมตลอดนะ ละเอียดไปๆ จนลมหายใจนี้หายใจไม่ได้ ลมหายใจเริ่มจะเบาลง ลมหายใจนี้ขาด ที่นี้ก่อนที่มันจะขาด อาการของมัน ทุกคนจะสะดุ้ง สะดุ้งนี้มันก็กระเพื่อมแล้วจริงไหม ถ้าสะดุ้งมันก็ไม่ราบเรียบไปใช่ไหม สะดุ้งนี้จิตมันก็ต้องอ่อนแล้ว

ทีนี้ถ้าสะดุ้งรับรู้ แต่สติเราดี เรากำหนดให้มันราบเรียบลงไป จากเดินจงกรมอยู่นะ ต้องยืนรำพึง ยืนอยู่นะยืนไม่ได้เลย ถ้ายืนอยู่มันก็วูบหาย มันต้องนั่งลง เรานั่งลงทางจงกรมเลย จนมันละเอียด ละเอียดจนดับหมด คำว่าดับหมดคือมันตัดขาด แต่ไม่ใช่ คำว่าดับหมด คือมันดับความรู้สึกหมด แต่ตัวจิตรู้อยู่ตลอดเวลา นี่มันรวมใหญ่ด้วยกำหนดอานาปานสติ เราทำมาหมดแล้วละ แต่เราเห็นว่ามันเป็นสิ่งที่ละเอียด มันเหมือนกับว่าคนอื่นจะทำได้ไม่ได้เลย แต่ได้ เพียงแต่มันต้องรอบคอบ

เราบอกว่าจะต้องรอบคอบ จะต้องมีสติตลอด แล้วจะต้องชัดเจนกับมันตลอด เราสังสารณะ มีพระมาหะนะ เขาบอกว่าลมหายใจมันต้องหาย โดยความปกติว่าถ้าลมหายใจหาย มันเป็นอัปปนา คือมันรวมหมด มันดับหมด มันต้องหายหมด เราได้แย้งเขาเพื่อความไม่ประมาทไง เราบอกว่าดับไม่ได้ ลมไม่มีการดับ แต่จริงๆ คือมันดับโดยธรรมชาติของมันเอง แต่ถ้าเราบอกว่าลมมันดับนี้ทุกคนจะ (ฟึดฟัดๆ) แล้วจะให้มันดับไป โดยที่เราโดนกิเลสหลอก เพราะอาการมันจะต่างกัน อาการคือผลใจ

อย่างเบงกัจจิงกับเบงกัปปลอม เอามาวางคู่กันโดยที่มันคล้ายคลึงกันมาก คนไม่รู้เลยว่าอันไหนจริง อันไหนปลอมจริงไหม อันนี้ก็เหมือนกัน อาการมันเหมือนกัน คือคล้ายๆ กับว่ามันดับ ทุกคนจะมาหาเราจะบอกเลยนะ ว่างๆ ว่างๆ ปล่อยาวหมด เรารู้เลยอันนั้นไม่ใช่ รู้เลยว่าไม่ใช่ แต่ถ้าเป็นความจริงนะ โห หลวงพ่อมันเป็นอย่างนั้นๆ เออ อันนี้ใช่เพราะเขารู้ไปเอง

แต่ในเรื่องลมมันละเอียดตรงนี้ไง เราถึงบอกว่าได้หมด แต่ต้องรอบคอบ แล้วต้องมีสติๆ ทำได้ คือประสาเรา หลวงปู่เจี๊ยะใช้คำว่า อย่าแซ่ คือจิตไปแช่อยู่ตรงนั้นไป พอใจย้อยู่ตรงนั้น แล้วมันก็จะไม่ก้าวต่อ ถูกต้อง ได้หมด คำว่าได้หมด แต่ได้ด้วยความถูกต้อง ไม่ใช่ได้หมดเลย ได้แบบกิเลส ได้แบบกุพโใจ เราจะไม่ก้าวหน้านะ อันนี้มันเป็นความวิริยะอุตสาหะของพวกเราเอง คนปฏิบัติเอง คนทำเอง มันจะได้ผลของมันเอง เราถึงต้องตั้งสติของเรา อย่าเชื่อใคร สันทิภูฏิกโก ปัจจัตถัง รู้เฉพาะใจเรา เรารู้เอง เราจะรู้เอง เห็นเอง ชัดเจนมาก

โยม ๑ : ทีนี้มันก็ไปแช่ พอไปแช่เสร็จแล้ว พอสักพักมันก็จะมีความคิดสอดขึ้นมา

หลวงพ่ : นั่นเห็นไหม มันจะลงตรงนั้น ถ้าไม่มีความรอบคอบจะลงตรงนี้หมด เอ้า
ว่าไป

โยม ๑ : พอมีความคิดสอดขึ้นมา เราก็เอาความคิดนั้นมาพิจารณาเป็นไตรลักษณ์
อะไรอย่างนี้จะได้ไหม

หลวงพ่ : ใช่ อันนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิแล้ว ถ้ามีความคิดขึ้นมาปั๊บ เราไปที่
ความคิด ถ้าสมมุติ ไม่สมมุติละ ความจริงเลย ถ้ามีสตินะ ถ้ามีความคิดขึ้นมาละ เราก็
กำหนดลมเข้าเข้าไปสิ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะถ้ามีความคิดเข้ามาแสดงว่าเราทิ้งแล้ว
เพราะจิตนี้เหมือนกับ กำมือมันหุบได้แก่ของขึ้นเดียว อันนี้ถ้ามีความคิดขึ้นมาแสดงว่า
มือนี้ไม่ได้อยู่กับลมแล้ว มันทิ้งลม มาเอาที่ความคิดแล้วเห็นไหม

โยม ๑ : เพราะว่าอย่างที่หลวงพ่ว่า มันจะว่างๆ มันก็สบาย มันก็ไปเช้อยู่ พอลัก
พักมันก็มาแล้ว

หลวงพ่ : ไม่ได้หรอก เพราะอะไร ที่บอกว่าลมหายๆ ทุกคนจะไปลงตรงนี้หมดใจ
ว่าลมหาย ทุกอย่างหาย มันไม่ได้หาย มันไม่จับมันต่างหากเล่า! ไม่หายหรอก! ลมไม่มี
หาย จิตมันสงบเข้ามาแล้วมันจะปล่อย ลมก็คือลม จิตก็คือจิต มันแยกออกจากกัน ทีนี้พอ
ลมหายๆ คำว่าลมหายของเรา หายเพราะกูไม่รับรู้ไง เวลาทำๆ ไปนะ เอ้อ หายเลย มัน
คนละเรื่องกัน เราทำมาแล้วไง เราทำมาหมดแล้ว รวมอย่างนี้เราเป็นอยู่ ๒-๓ หนเท่า
นั้นเอง ตั้งแต่บวชมา ตั้งแต่ทำมา เราถึงนั้นเวลาเราเทศน์เห็นไหม ขณิกะ อุปจาระ อปป
นา ใครๆ ก็ว่าอปปนาสมาธิ ในพระไตรปิฎกหรือครูบาอาจารย์สอนก็บอกว่า อปปนา
สมาธิ มันพิจารณาไม่ได้ จิตมันลงลึกใจ ต้องออกมาที่อุปจาระ อุปจาระก็ที่ความคิดเกิดขึ้น
ไง

โยม ๒ : หลวงพ่ ไม่จำเป็นจะต้องตามลมก็ได้ใช่ไหม เพราะโยมไม่เคย

หลวงพ่ : ไม่ต้อง ก็บอกแล้วว่าถ้าโยมพุทโธๆ ไป

โยม ๒ : แค่หาที่อยู่ให้ใจใช่ไหมเจ้าคะ

หลวงพ่ : ว่าไป

โยม ๒ : คือสิ่งที่เลดูว่าจะทำแล้วมันเหมือนกับราบรื่นแล้วมันมีการนึก อ้อหรือมันเป็นอย่างนี้เอง มันคือการเดิน สำหรับโยมนะเจ้าคะ

หลวงพ่ : นี่มันเป็นปัญญา

โยม ๒ : แล้วมันมีความคิดชั่ว ความคิดดีสู้กันเกือบจะตลอดเวลา เมื่อมันนิ่งไปสักพักหนึ่ง

หลวงพ่ : พุดให้จับสิ

โยม ๒ : คือเรื่องบางเรื่องที่เราอยากรู้ ไม่ใช่เราอยากจะไปรู้นิมิตหรืออะไรอย่างนี้นะเจ้าคะ คือว่าอย่างเช่นมีความคิดไม่ดีขึ้นมาในใจ มันจะเป็นอะไรก็ตาม มันจะเป็นราคะ เป็นความโมโหหรือเป็นอะไรก็ตาม มันจะคิดออกเจ้าคะ ว่าเห็นสาเหตุ ก็อ้อหรือมันก็เป็นแค่นี้เอง

หลวงพ่ : นี่คือปัญญา

โยม ๒ : มันคือการแต่ง จิตเขาจิตเรา มันเป็นอย่างนี้เจ้าคะ ไปเรื่อยๆ แบบนี้ก็ได้ใช่ไหม

หลวงพ่ : ได้ อันนี้เป็นปัญญาบรมสมาธิ วันที่มาวันนั้นเห็นไหม เราปุให้หมดเลย วันนั้นที่เราพูดปัญญาบรมสมาธิเห็นไหม เราพูดว่า พุทโธก็ได้ หรือปัญญาบรมสมาธิทำจริงๆ การภาวนาทุกอย่างได้หมด แต่มันเป็นอย่างที่พูดเมื่อกี้เรื่องลม ควรจะรอบคอบละเอียดชัดเจนขนาดไหน ถ้ารอบคอบละเอียดชัดเจนขนาดไหน หลวงปู่เจี๊ยะเลย จี๊ๆๆ กำหนด จี๊ๆๆ ยังสงบได้เลย

โยม ๒ : ก็เลยคิดว่าอย่างพุทโธ แต่ก่อนเป็นคาทอลิก ให้พุทโธโยมไม่ค่อยจะรู้เรื่อง เอาแค่ซ้ายก้าว ขวาก ขวาก้าว ซ้ายยก ตามเท้าตัวเองอย่างนี้ แล้วเมื่อเดินจงกรมได้ ๒ ชั่วโมงโดยประมาณนี้ มันเหมือนกับมันคลี่อะไรในใจเยอะมากเจ้าคะ แล้วก็เลยใช้วิธีนี้มาเกือบจะตลอดอย่างนี้ ก็เลยไม่รู้ว่าจะอย่างนี้ไปเรื่อยๆ นี่มันดีไหม

หลวงพ่ : ดี

โยม ๒ : แล้วถามว่ามันทำให้มองเห็นโลกอย่างยุติธรรมขึ้นนี้มันดี โยมคุณผลลัพธ์นะคะ โยมไม่ได้ดูกระบวนการ ก็เลยไม่รู้ แล้วไม่ได้อยากอ่านมาก กลัวเบลอ

หลวงพ่ : ใช่

โยม ๒ : เพราะครูบาอาจารย์สั่งว่าอย่าอ่านมาก ให้ทำแล้วมากราบเรียนอย่างนี้เจ้าคะ

หลวงพ่ : ผลลัพธ์นี้ใช่ ส่วนใหญ่แล้วเราดูผลลัพธ์ วันนั้นเราพูดถึงผลงานฟุ้ง เขาพยายามพูดถึงพระองค์หนึ่งว่าปฏิบัติดีฯ แล้วผลลัพธ์มันไม่มี แต่เขาฟังกันว่ามี คนฟังไม่เป็นคนฟังมันดีกว่ามี แต่คนฟังเป็นนี้มันรู้เลย ถ้าผลลัพธ์มันมีใช่ไหม แต่ว่าเราจะพัฒนามากขึ้นขนาดไหน พัฒนาไปไหม ใช่ไหม

โยม ๒ : แล้วนี้จะทำอย่างไรเจ้าคะ โยมก็ได้แค่นี้เจ้าคะ

หลวงพ่ : ถ้ามันไม่พัฒนาไป ที่เรานั้นเห็นไหม พัฒนาการของจิต หรือธรรมชาติของจิต มันเป็นอย่างนี้อยู่แล้ว เหมือนเล่นกล ถ้าคนเขาเล่นกลเขาทำภาพให้เราดูได้ที่เราพอใจ มันก็แค่นั้น นี่ก็เหมือนกัน เล่นกลทางจิตใจ เล่นกลทางอุปาทานใจ พัฒนาการของมันเป็นอย่างนี้อยู่แล้ว

เวลาผู้ที่สอนนะ เขาจะเขียนเป็นทฤษฎีของเขาเลย แล้วเขาก็บอกให้เราทำ พอทำเสร็จปั๊บ พอจิตเราเป็นอย่างนี้ เขาโยนทฤษฎีให้เลย บอกว่านี่จบ

โยม ๒ : อย่างนี้ไม่เหมือนกันหรือคะ

หลวงพ่ : อี มีพวกฆราวาสเขาสอนกันอย่างนี้เยอะ แล้วเขาไปทำมา แล้วพวกเพื่อนเขาพามาหาเรา เราพยายามอธิบายให้เขาฟัง เขาบอกว่า เอาแค่นี้เขาก็จบแล้ว คือประสาเรานะ เขาก็ได้ผลตอบแทนแล้วไง เพราะเขาจัดอบรมใช่ไหม จัดอบรมเสร็จแล้วคนเข้ามาอบรม เขาต้องจ่ายค่าสมาธิใช่ไหม พอจบแล้วมันก็จบแล้ว คืองานเขาจบแล้ว

ตอนนี้มันเป็นอย่างนี้กันเยอะ มันเป็นอย่างนี้กันนะ คนที่เข้ามาอบรม แล้วพวกนี้มีการศึกษาใช่ไหม เขาก็เขียนเป็นทฤษฎีของเขาเลย เป็นระบบของเขาเลย แล้วเขาก็รับสมัคร พอรับสมัครขึ้นมาแล้วก็ไปอบรมกัน อบรมแล้วก็นี้ไง โอ้ สบายๆ ว่างหมดเลย

เขาก็อยนทฤษฎี พัวะ! เลย ทฤษฎีเขียนไว้แล้วใช่ไหม แล้วผลลัพธ์มันก็ตอบแล้ว นี่ไง เข้าเป้าไง พอเข้าเป้านะ พอเขาจ่ายดั่งค์แล้วเขาก็มีความสุขใจ แต่ทีนี้เพื่อนของเขาเห็นอย่างนั้นแล้ว เขาบอกว่ามันควรจะพัฒนามากกว่านี้ เขาก็พามาหาเรา เขาเถียงทำนองนั้นล่ะ

แต่นี้ขบวนการมันเป็นอย่างนี้แล้ว คนเขาทำธุรกิจเรื่องพรรณนี้กันเยอะมาก เราถึงเศร้าใจว่าศาสนาเนี่ยมันมีเท่านี้เองหรือ แต่พอมานับปฏิบัติกับพวกเรา ทั้งหมู่เท ทั้งทุกซี่ยากแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย มันได้ออยู่แล้ว ได้อย่างที่โยมได้ นี่มันเป็นพื้นฐานอยู่แล้วไง คือเราบอกว่าพัฒนาของจิต คือจิตเอ็งจะทำหรือไม่ทำ มันเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว แต่เรามาควบคุมให้มันดีขึ้น

มันสำคัญตรงนี้นะ อย่างที่เราพูดเมื่อกี้ ตรงนี้มันสำคัญที่ว่า พื้นฐานของพวกเราเราแน่น ครูบาอาจารย์ท่านแน่น ท่านปฏิบัติท่านรู้แน่น ท่านแน่น ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณเห็นไหม ปุณฺณถ้ามันทำตัวมันดีขึ้น มันก็สุดยอดแล้วใช่ไหม เพราะปุณฺณถ้าทำถูกต้องนะ แต่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้องหมายถึงว่ามันเป็นปุณฺณ แล้วมันก็ควบคุมพัฒนาการของมัน มันก็รู้เป็นปุณฺณของมัน แต่ถ้าเป็นกัลยาณปุณฺณเป็นอย่างไร กัลยาณปุณฺณนี้นะ มันเห็นว่า รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นสักแต่ว่า มันเป็นของธรรมดา

โยม ๒ : มันเหมือนมาโดนเจ้าคะ มันเหมือนกับพอไปนานๆ มันจะเห็นว่ารูปแบบนี้ พอมาเจอแล้วมันทำให้เรามีความรู้สึกแบบนี้ หรือกลิ่นแบบนี้ หรืออารมณ์แบบนี้ มันก็แค่ตามทันนะเจ้าคะ มันตัดไม่ได้ มันก็ได้ อ้อหรือ เออแค่นี้

หลวงพ่ : ไม่ได้ มันตัดไม่ได้หรอก มันแค่นี้ไง เราจะบอกปุณฺณ กัลยาณปุณฺณต่างกันอย่างไร กัลยาณปุณฺณ มันตัดรูป รส กลิ่น เสียงได้ คนที่ตัดรูป รส กลิ่น เสียงได้เหมือนไฟ เรามีสวิตช์ อย่างไฟที่มันไม่มีสวิตช์ พวกสายไฟตามสาธารณะ มันไปของมันอะไรไปโดนเข้ามันก็ช็อตทั้งนั้น แต่ในบ้านเรา เรามีสวิตช์ใช่ไหม แล้วเราเปิดปิดได้ กัลยาณปุณฺณอยู่ตรงนี้

กัลยาณปุณฺณบอกว่ารูป รส กลิ่น เสียง รูปกระทบ คือสัญญาตญาณ ความรู้สึกของเรามันแบ่งกันได้ไง เราทำทันมัน พออย่างนี้ปั๊บมันจะเข้าสมาธิได้ง่าย มันจะคล่องชำนาญมากนะเรื่องสมาธิ กัลยาณปุณฺณจะเข้าสมาธิได้แบบว่าเข้า-ออกได้ชำนาญ พอ

ชำนาญขึ้นมามันถึงยกขึ้นไปเป็นโศคาปติมรรค แต่นี้เราเป็นปุถุชน บ้านนี้พอเราเดินไป
เสร็จไฟแหม่งสว่างทั้งวันเลย ไอ้เราปิด-เปิดไม่ได้เลย แล้วบอกจะวิปัสสนา อะไรของมึง

ปุถุชนไง เพราะรูป รส กลิ่น เสียง มันไม่มีสวิตช์ มันตัดตอนกันไม่ได้ไง

โยม ๒ : มันยังส่งผลให้เราได้เข้ากะ

หลวงพ่ : ส่งผลให้ได้สิ บ้านสว่าง เดินเข้ามา ไอ้โศสว่างโล่งเลย แล้วกุปิดอย่างไร
แล้วกุแก้ไขอย่างไร นี่ปุถุชน กัลยาณปุถุชน แต่โดยปฏิบัติในปัจจุบันนี้ เขาไม่เน้นตรงนี้
กันแล้ว ใครก็ได้ हमาก็ได้ ปฏิบัติได้เลย แล้วหมาปฏิบัติ हमาก็วิ่งตามธรรมชาติของมัน
แล้วมันได้อะไรขึ้นมา

การปฏิบัติมันก็เน้นตรงนี้ไง แต่พอเราจะเน้นให้เห็นว่า เวลาเรามาหาพระป้านี้
ทำไมมันยุ่ง มันยาก มันยุ่งมันยากเพราะอะไร เพราะแรงกระทบนะ ผลกระทบจากตา หู
จมูก ลิ้น กาย เราก็ต้องมีข้อวัตร เราก็ต้องมีข้อนี้ขึ้นมา พื้นฐานใจ พื้นฐานไม่มี มันปรับ
พื้นฐานไม่ได้ ความคิดเวลาเรา ๔ คนนั่งคุยกัน เราก็พูดประเด็นหนึ่ง ๔ คน ๔ ความรู้สึก
นะ แต่ถ้าปรับพื้นฐานแล้ว เวลาพูดมา นี่ไงที่ว่าคนภาวนาเป็น เห็นไหม เขาจะรู้ณะ

เหมือนกัน ถ้าสมมุติว่าเราเป็นนักกฎหมายด้วยกัน เราพูดเรื่องกฎหมายทุกคนจะ
เข้าใจหมดเลย ถ้าเราเป็นวิชาชีพอะไรก็แล้วแต่ เราพูดข้อไหนปั๊บ เราจะเข้าใจด้วยกัน
หมด เพราะเรามีวิชาชีพเดียวกัน แต่ถ้าคนละวิชาชีพนะ พูดประเด็นหนึ่งพูดเรื่อง
กฎหมายปั๊บ ไอ้คนคิดก็ต้องคิดว่าแล้วจะทำอย่างไร นักกฎหมายก็ยืมเลย แต่ไอ้คนที่ไม
รู้เรื่องก็....

พื้นฐาน ถ้าปรับพื้นฐานขึ้นมา ปุถุชน กัลยาณปุถุชนขึ้นมา มันจะยกขึ้นเรื่อง
อริยสัจ ความเข้าใจมันจะง่ายขึ้น แต่ตอนนี้ไปปฏิเสธกัน แล้วพูดกันดูถูกด้วยนะ ว่าทำ
สมณะ ทำกรรมฐานนี้ไร้สาระ ไม่มีประโยชน์ เราถึงเน้นเลย คนถ้าพูดอย่างนี้ปั๊บนะ คนๆ
นั้นภาวนาไม่เป็น ถ้าคนๆ นั้นภาวนาเป็น คนไม่มีพื้นฐาน ทำอะไรไม่เป็นเลย จะทำ
เป็นได้อย่างไร มันก็ทำเป็นแบบวิธีการของเขา เพราะเขาสร้างภาพในใจของเขาอีกอย่าง
หนึ่งขึ้นมา

คำว่าสร้างภาพอีกอย่างหนึ่งขึ้นมาในหัวใจ มันจะเป็นความจริงได้อย่างไร เพราะความจริงขึ้นมาคือจะล้างใจ ไม่ใช่สร้างภาพขึ้นมาในหัวใจ ทีนี้เราจะบอกว่า เหมือนเราเฝ้าการศึกษา อนุบาลหรือพื้นฐานของเราถ้าให้มันดีขึ้นมา แน่นขึ้นมา เราไปศึกษาต่อนี้ได้หมดละ แต่เริ่มต้นขึ้นมาเราจะสบายๆ กัน แล้วจะไปต่อยอด ยอดมันจะตั้งบนอะไร ยอดมันจะตั้งบนอะไร มันได้ชั่วคราว

ตอนนี้จริงๆ แล้วสังเขปมากนะ เราพูดอะไรไป คนจะว่า เหมือนกับเรามองโลกในแง่ร้าย มองโลกในแง่ลบหมด แต่เราบอกไม่ใช่ เรามองว่าต่อไปถ้าการปฏิบัติทำกันอยู่อย่างนี้ ถึงที่สุดแล้วมันจะล่มสลายกัน ที่ว่ายอดมันจะตั้งบนอะไรไง ถ้าเรายังปล่อยกันไว้อย่างนี้ หรือทำกันไปอย่างนี้นะ พอมันปลายแล้ว เราบอกว่ามันจะเกิดวิกฤตในศาสนาว่าอย่างนั้นเลย

แต่มันเหมือนกับว่ากรรมของสัตว์ เพราะถ้าพูดไปความลำบากไม่มีใครเอา ทุกคนจะเอาสะดวกสบาย มันไม่ยอมสู้ความจริง เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็รักษาตามอาการของมันสิ ใ้ฉันบอกว่าไม่เป็นไร ใช้อย่างนี้นะ โช้เอ๊ย ใส่ยาแดงก็หาย ก็ใส่ยาแดงกันไปหมดเลย สบายๆ สบายๆ โช้ คนภาวนาเป็น จะสบายๆ ได้อย่างไร สบายๆ นี้โดยกิเลสมันมีอยู่แล้ว

สบายนี้หลวงปู่เจี๊ยะใช้ว่า โกธัชชะ เลยะละ มันคล้ายๆ ว่ามันจะจี๋เกียจ ถ้าลองได้สบายๆ นะ มันจะจี๋เกียจ พอมันจี๋เกียจปั๊บนะนิรณัมมันเสียมเลย แล้วเราก็ เอ๊ย ึงเลยนะ แม่่งหมุนเลยนะ เอ๊ย ก็ปฏิบัติ เราคิดกันเหมือนเด็กส่งการบ้านไง ส่งเสร็จแล้วก็ได้คะแนน นี่เราจะคิดว่าเราทำแล้วไง แล้วผลทำไมไม่ได้ละ เอ๊ย อยู่ แต่จิตไม่เป็นอย่างนั้น จิตมันเหมือนกับการทำอาหาร มันสุกดิบคราวนั้นเอง แล้วคราวต่อไปเราต้องทำใหม่ใช่ไหม อาหารมันจะอยู่กับเราตลอดไปไหม

จิตนี้หนหนึ่งเห็นใหม่ การกระทำแล้วมันก็แล้วกันไป มันไม่ใช่คะแนนสะสมนะ มึง มันจะต้องทำบ่อยๆ นะเว้ย ใ้ฉันก็คิดว่าทำแล้วไง ถ้าคนไม่เข้าใจ ทำไมมันถึงจิตเสื่อม ถ้ามีคะแนนมันสะสมอยู่แล้ว มันก็ต้องดึงคะแนนสะสมมาใช้สิ ทำไมพอมันหมด มันหมดเลยละ มันไม่เป็นอย่างนั้น มันไม่เป็นอย่างที่เขาคิดกัน เราถึงบอกว่า ถ้ายังมักง่ายกัน ยังต้องการสุขสบายกัน บั๊นปลายจะรู้ แล้วถึงเวลาแล้วนะโทษนะ อย่างคนที่ไปปฏิบัติใน

วงการที่เขาว่าเรียบง่ายกัน ที่ว่าสบายๆ คิดดูสิว่าเขาปฏิบัติไปสัก ๑๐ ปี ๒๐ ปี แล้วเขามารู้ตัวทีหลัง เขาจะคิดเสียดยเวลาเขาใหม่ ไอ้ที่เราทุ่มเทไปเท่าไร นี่อีกเรื่องหนึ่งนะ ไอ้ที่ย้อนกลับมาเริ่มต้นใหม่ มันจะเอาอีกไหม เราถึงบอกว่า กาลเวลาพิสูจน์กัน

เราถึงว่าสังสาร จริงๆ คือเราสังสารมากนะ เพียงแต่ว่าพูดไป เหมือนกับเขามีของเล่นใหม่กัน แล้วเราไปบอก มันโกรธเราตายเลย แม่่งทำวงเขาแตกหมด ไอ้เนื้อเรื่องของเขานะ ขยันทำไป แล้วต้องตั้งสติอย่างที่ว่า ถ้ามันสบายๆ ว่างๆ นี่ไม่ได้เลย เหมือนมือเราว่างไม่ได้เลย เราต้องทำงานอยู่ตลอดเวลา หลวงปู่ฝั้นท่านพูดไว้ตั้งแต่ที่แรกเลย ท่านบอกเลยนะ พวกเรานะล้มหายใจทิ้งไปเปล่าๆ จะไปไหนก็แล้วแต่พุทโธๆ ไว้ หายใจเข้าพุท ออกโธ เวลาท่านพูดนะ เวลาคนมีธรรมพูดนะมันสะเทือนใจ ท่านบอกพวกเรานะล้มหายใจทิ้งไปเปล่าๆ

แล้วการหายใจครั้งหนึ่ง มันก็เหมือนกับเราได้ใช้ชีวิตเราหมดไป คือที่เราหายใจ เราหายใจได้เท่าไร ที่หายใจไปก็คือที่มันผ่านมามากๆ หายใจทิ้งไปเปล่าๆ นะ แต่ถ้าเราหายใจแล้วมีสติตลอด พุทโธก็ได้หรือกำหนดลมก็ได้ อยู่อย่างนี้ นี่ของดี ท่านบอกมีเวลาทำตลอดเวลา นี่หลวงปู่ฝั้นนะ ครูบาอาจารย์ของเราท่านทำประสบความสำเร็จมา ท่านเห็นคุณค่าของมันนะ

แต่ที่นี้พอเราปัญญาชนขึ้นมา เราว่าใช้ปัญญา ไครมาหาเราก็บอกเลย เมื่อก่อนมีลูกศิษย์มาคนหนึ่ง เขาบอกว่าหลวงพ่อนี้ทุกอย่างดีไปหมดเลย เสียอย่างเดียวขาดการบริหารจัดการ ถ้าบริหารจัดการดีๆ หลวงพ่อนี้พุ่งโลดเลย เขาว่านะ ขาดการบริหารจัดการ ญิบอกว่ามึงจัดการกิเลสมึงก่อนเถอะ มึงบริหารจัดการกิเลสมึงให้ได้ก่อน คิดแบบโลกใจ ไม่ได้คิดแบบธรรม

ถ้าคิดแบบธรรมนะ เราจะมีสินค้ายาคี้แค่นั้นก็แล้วแต่ ถ้าเขาปฏิเสธเขาไม่รับนะ เขาไม่ต้องการนะ สินค้ายาคี้ นั้นของเรานี้เราว่าสุดยอดนะ แต่เขามองมันไม่มีค่าเลย ในมุมมองของเราธรรมะนี่สุดยอดเลย แต่ในมุมมองของเขานะ เหมือนกับภูเขาทิ้งลูกจะไปทับเขาเลย แล้วบริหารจัดการ จะบริหารจัดการอย่างไรในเมื่อวุฒิภาวะของจิตมันคนละระดับ ความรู้ความเห็นมันคนละชั้น แล้วมึงจะจูนเข้ามาหากันได้ยังไง เว้นไว้แต่มึงปฏิบัติขึ้นมา

พอใครปฏิบัติขึ้นไปนี่นะ ทำไมกราบพระพุทธเจ้าด้วยหัวใจละ คนปฏิบัติแล้วนะ อยู่ กราบพระพุทธเจ้านะ หลวงตาพูดประจำ พระพุทธเจ้ารู้ได้อย่างไร พระพุทธเจ้ารู้ได้อย่างไร มั่นมหัสจรรย์นะ มั่นมหัสจรรย์ว่าเรานี้เข้าไปรู้ได้อย่างไร ความรู้สึก ภาวนามย ปัญญามันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เราจะรู้ได้อย่างไร แล้วมันจะรู้ได้อย่างไร อันนี้คือประสาเรา ปัญญาเหมือนกัน รู้ได้เหมือนกัน รู้ได้ด้วยสมองไง ตอนนี้อยู่ด้วยสมอง รู้ด้วยการสร้างภาพขึ้นมาให้เป็นอย่างนั้น ความจริงเป็นอย่างนั้นไม่ได้ เป็นอย่างนั้นไม่ได้หรอก

เวลาพูดนี้มันรู้เลย เหมือนเวลาเราเห็นภาพไซ้ใหม่ แต่เวลาไปเห็นที่พื้นที่จริง ใจคนเห็นภาพมันก็พูดว่า ศาลาเป็นอย่างนั้นๆ ขนาดนั้นๆ แต่คนที่อยู่เห็นพื้นที่จริงพูดต่างกันเยอะเลย ฟังแค่พูดก็รู้แล้ว แต่เวลาพูดไปก็หาว่าอิจฉาตร้อน มันก็พูดไม่ออก บางทีจะพูดต้องบอกเลย เฮ้ย ภูเขาไม่ตาแดงนะ ภูเขาไม่อิจฉาไครนะ แต่วันเวลามันพิสูจน์นะ วันเวลานี้ถึงเวลาแล้วมันจะพิสูจน์กันเอง

โยม ๑ : เพราะเคยไปฟังเทศของเขเหมือนกันครับ พอฟังไปปุ๊บในจิตมันก็มีข้อสงสัย ข้อโต้แย้งอยู่ตลอดเวลา ก็เลยไม่ค่อยได้สนใจเท่าไรครับ

หลวงพ่ : อันนี้มันเป็นบุญนะ มันเป็นบุญหมายถึงว่า จิตเรามันไม่รับไง บางทีเสนอขึ้นมา บางคนรับ บางคนไม่รับนะ ถ้าไม่รับก็บุญของเรา แต่ถ้าพูดถึงของจริงเราไม่รับ มันก็บาปของเราเหมือนกันนะ ถ้าเป็นของจริงแล้วเราไม่รับก็บาปของเราเหมือนกัน

โยม ๑ : หลวงพ่อนี้ ๑๐๐ เปอร์เซนต์เลยครับ วางแทบไม่มี

โยม ๒ : เพราะว่าเราฟังท่านทีเดียวยารู้เรื่องหมดเลย

หลวงพ่ : อันนี้มีส่วนมาก

โยม ๒ : ก็อยากฟังต่อเจ้าคะ แต่ให้เราไปอ่านหนังสืออย่างนั้นให้เยอะๆ เราไม่ไหวเหมือนกัน แล้วมันเหมือนกลับไปเรียนหนังสือปริญญาโท ซึ่งมันก็อย่างไรไม่รู้หลวงพ่ ก็ไม่เป็นไรไซ้ใหม่เจ้าคะ เราก็ทำของเราไปแล้วมากราบเรียนครูบาอาจารย์

หลวงพ่ : ไซ้ เราทำของเราไป มันเหมือนกับเราฝึกงาน ฝึกให้เป็นขึ้นมา เพราะเราดูอย่างหลวงปู่มั่นท่านสอน ท่านสอนเป็น ๒ ประเด็น ประเด็น ๑ ถ้าคนมีการศึกษามา

ท่านจะสอนไปอีกอย่าง อย่างพวกที่เรียนมาทางธรรมะ พวกนี้เหตุผลมันมีอยู่แล้ว เพราะเขามีข้อมูลอยู่แล้ว พอมีข้อมูลอยู่แล้ว ในเวลาที่จิตมันเป็นอย่างอื่นขึ้นมา มันจะเอาข้อมูลตรงนั้นมาอ้าง ฉะนั้นถ้าเราจะแก้ เราต้องมีเหตุผลเหนือกว่านั้น

เราต้องมีเหตุผลเหนือกว่านั้น เราหักมุม เวลาสอนนี่มันต้องหักมุมไง หักมุมเพราะเหตุผลแล้วเขาก็เห็น เรียบอกว่านี่ใจอากาศ เขาก็บอกนี่คืออากาศเหมือนกัน แต่อากาศที่เราหายใจอยู่นี้เป็นอากาศเป็นพิษ หรืออากาศสะอาด คนเขาก็ไม่รู้ หลวงปู่มั่นท่านใช้คำนี้ คำว่ามีจิตหรือสัมผัส มันเหมือนกัน ว่างๆ เขาว่าเป็นสมาธิ ก็ใช้สมาธิอยู่ สมาธิมันมีตั้งหลายระดับ ที่ว่าว่างๆ เป็นสมาธิไหม โช้ เรียบอกถ้าสมาธิ ปัจจุบันเราก็มีสมาธิกันอยู่แล้ว ถ้าไม่มีสมาธิก็โรงพยาบาลศรีธัญญาไง อันนี้ก็มียอยู่แล้ว แต่มีอยู่แล้วมันไม่พอ ไม่พอหมายถึงว่า ท่านเราไม่พอถึงจะเป็นอย่างนั้นได้

โยม ๑ : แต่พอมีสมาธิ ซึ่งเราดูความคิด พอดูไปปุ๊บพอเรามีสมาธิมันก็ไม่คิดนะครับ มันก็หยุดของมัน

หลวงปู่ : โช้!

โยม ๑ : พอจะคอยจ้องมันก็ไม่มี นอกจากมันจะเพลอ

หลวงปู่ : พออย่างนี้ปั๊บนี่มันไม่ก้าวหน้า ถ้าไม่ก้าวหน้านะ ถ้าเราปล่อยให้มันคิดเลย คิดแล้วจับความคิดเลย จับความคิดว่าคิดนี่คิดเพราะอะไร คิดแล้วมีผลลัพธ์มันเป็นอย่างไร แล้วเวลามันปล่อย มันปล่อยด้วยปัญญา เทียบดูว่าเราจ้องไว้เฉยๆ กับเราใช้เหตุผลเข้าไปแล้วนี่ ความปล่อยวาง รสชาติต่างกัน ถ้าอย่างนี้ปั๊บนี่มันเกิดปัญญา คำว่าปัญญา ปัญญานั้นมันจะไปปลงล้างให้เหตุผลกับการที่ก่อนจะคิด ความคิดก็คือเรานี้แหละ

แต่ถ้ามันมีเหตุผลมา เหมือนกับเราสู้ เราไม่เข้าใจว่านี่เป็นของร้อน เราก็จับอยู่เรื่อย แต่ถ้าเราบอกร้อน ร้อนแล้วไปจับทำไม มันขาดกันที่ปัญญา ถ้าปัญญามันรู้เท่าแล้วโช้ใหม่ มันจะไปจับก็ดีมันเลย ก็มันร้อน ก็มันมี แต่ถ้ายังไม่รู้ ก็ไม่มีอะไรไปห้าม อาจจะจับ ถ้าเพิ่งอยู่เฉยๆ มันก็เป็นอย่างนี้ไง ก็เพิ่งอยู่เฉยๆ มันไม่มีเหตุผล เราถึงใช้คำว่าปัญญาอบรมสมาธิ เพราะเหตุผลของปัญญานั้น เราถึงใช้คำว่าปัญญาอบรมสมาธิมันถึงจะเป็นสมาธิ

แต่ไปเพ่งดูมันก็เป็นสมาธิเหมือนกัน เพราะการเพ่งนี้มันเป็นกสิณที่สามารถได้อยู่ แต่ถ้าเพ่งอยู่แล้ว ถ้ามันคือ เห็นไหม ถ้าคำว่าปัญญานี้มันแก้ไขได้ใช่ไหม ใจเพ่งอยู่นี้ มันใช้กำลัง อย่างนั้นเขาถึงบอกว่าเหมือนกัน แต่เราว่าไม่เหมือน เพราะถ้าจะเพ่งกสิณให้เพ่งกสิณไป แต่ถ้าเพ่งจิตอย่างนั้น เหมือนร่านะ เดียวก็ดี เดียวก็ร้าย อารมณ์ความรู้สึกที่เราจะคุมได้ตลอดเวลาไหม แต่ถ้าใช้ปัญญาเข้าไป เดียวดี ดีก็คือเหตุผล ร้ายก็คือเหตุผล เอาเหตุผลนั้นเข้าไปโต้แย้ง เข้าไปควบคุมมัน

โยม ๑ : โต้แย้งในความคิดอันนั้น ว่าความคิดอันนั้นมันกำลังเกิดขึ้นมา เป็นรากะเกิดโทสะหรืออะไร

หลวงพ่ : ใช่! เวลาความคิดขึ้นมา คิดขึ้นมาเพราะเหตุใด ผลของมันคืออะไร โช้ ถ้ามันเห็นผลขึ้นมาแล้ว โทษนะ มันอายุตัวเองนะ มึงนะบ้า มึงก็บ้าได้ทุกวันเลย แล้วมึงจะบ้าอีกไหม นี่คือปัญญาอบรมสมาธิไง

โยม ๒ : โยมเป็นอย่างนี้ หรือจิตเป็นอย่างนี้ไม่รู้ ไม่ได้นั่ง นั่งนี้มันเต็มทีก็สบายใจเจ้าคะ ความคิดเหมือนกัน เดี๋ยวนี้มันจะมีสิ่งผูกมัดให้สู้กัน แต่บางทีท้อใจนะคะ เห็นความเลวของตัวเองเยอะขึ้นเหมือนกัน ท้อใจเลยว่าโหย ยังอีกไกล

หลวงพ่ : ไม่ ไม่ใช่อย่างนั้น เราต้องคิดว่านี่คือมาร ความคิดฝายมารมันเป็นอย่างนี้ เวลาธรรมะมันเกิดนี่นะ มันธรรมะนี่คือการชำระกิเลสของตัวเอง ธรรมะคือการชนะตนเอง โทษนะ เราช่วงขนาดนี้ เราเลวขนาดนี้ เราท้อขนาดนี้ เราจะดื้ออยู่ตลอดเวลา มึงชาติชั่ว เลวทราม ต่ำช้า เหตุผลมันก็แค่ที่ว่ายังอารมณ์ความรู้สึกนี้ไม่ได้ ทำไมครูบาอาจารย์ท่านยังได้ ถ้ายังไม่ได้ทำไมไม่มึงคิดอย่างนี้

เมื่อก่อนด้วยความคิดของเราตอนปฏิบัติใหม่ๆ เราคิดว่าคนไม่มีความคิดคือมันจี๊ดซี้ด แต่ความคิดมันเกิดแล้วมันมีอารมณ์ใช่ไหม มันมีรสชาติ มันไม่จี๊ดซี้ดหรอก แล้วเราจะทำให้จิตเราจี๊ดซี้ดใจ ด้วยความเข้าใจผิด ตอนนั้นไม่รู้ รู้ว่าคนที่ไม่มีความคิดก็คือมันเฉยๆ มันจี๊ดซี้ด ก็พยายามจะให้มันจี๊ดซี้ด นี่มันไม่จี๊ดมันมีรส มันมีความรู้สึก ความเข้าใจผิดใจ เราเปรียบเทียบหลวงปู่มัน ครูบาอาจารย์เราท่านทำไมบังคับ ทำไมดูแลใจท่านได้ แล้วทำไมเราดูแลไม่ได้ ท่านก็เป็นคน เราก็เป็นคน ก็ดำตัวเอง ใจชั่ว ใจสารเลว

ค่าเจ็บมาก ค่าตัวเอง ในทางจงกรมนี้ละ ๓-๔ วัน ๓-๔ วันนะ ๒๔ ชั่วโมงนี้ค่าตลอดเลย มันโดนด้อนเข้ามา จิตนะ ปัญญามันปะทุเลย ครูบาอาจารย์มึงไม่ใช่ตะเข้ะมึง

ครูบาอาจารย์มึงรู้สทุกคน แต่ท่านมีปัญหาตัด เข้าใจตามทันเรื่องรูป รส กลิ่น เสียง ท่านควบคุมคอนโทรลได้ทั้งหมด รูป รส กลิ่น เสียงถึงไม่มีอำนาจเหนือจิตท่าน แต่เราจะให้จิตเราจัดชิด มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ พอมันรู้ทันปั๊บ! มันตัดโഴ้! จากนั้นมานะมันควบคุมอารมณ์ได้หมด นี่ก็ลายณปุณฺณ มันเป็นมากับเราเอง แล้วประสบการณ์อันนี้เราเป็นคนตั้งขึ้นมาเอง คือประสาเราว่าเทคนิคของเราเอง เทคนิคอันนี้เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ที่เราทำเอง ค่าตัวเองอยู่ ๓-๔ วัน แล้วมันลั่นเลย มันโพล้แตกเลย ตั้งแต่ นั้นมานะ อารมณ์นี้สบายมาก อะไรมาก็ยับยั้งได้ทัน เพราะเข้าใจมันไป

มันเข้าใจถึงว่า เพราะเราอยู่ในวงการพระนะ พระนี่หลายองค์ แล้วเห็นว่าเราทำอะไรรประสบความสำเร็จแล้วครูบาอาจารย์ท่านเมตตาว่า พระองค์อื่นเขาก็ไม่ค่อยพอใจ เขาก็มีแรงเสียดสีเข้ามา เราก็รู้ทันใช้ไหม เพราะเขาทำเขามีแรงเสียดสีเขาไม่พอใจ เรา รู้ทันปั๊บเราก็ปล่อย คือเราไม่ไปตอบโต้เห็นไหม เขาจะทำอะไรมา เรารับรู้แล้วเราก็ คือว่าเราไม่มีอารมณ์ร่วม เราไม่รับรู้ มึงก็ตกอยู่ที่บ้านมึงนั่นนะ ภูไม่รับของมึง เราทำอย่างนี้ได้นะ แล้วเราก็พัฒนาของเราไปเรื่อยๆ

โยม ๑ : คล้ายๆ กับล้างจิตได้สำนึก หรือล้างสมอง เปลี่ยนความคิดใหม่อะไรอย่างนี้หรือครับ

หลวงพ่ : สติทัน ไม่ถึงกับล้างหรอก ถ้าล้างนะจะลึกกว่านั้นอีกเยอะ นี่ยังไม่ทำอะไรเลย นี่แค่พื้นฐานที่เราพูด เพราะมันยังไม่เข้าถึงตัวจิตหรอก พอเข้าถึงตัวจิตปั๊บ จิตเห็นอาการของจิตนี้อีกเรื่องหนึ่ง ที่เขาพูดๆ เขาพูดศัพท์ถูก แต่ความเป็นไปเขาไม่เป็น อย่างนั้น ไม่เป็นอย่างนั้นเพราะอะไร เพราะเขาอธิบายผิด เขาอธิบายถึงวิธีการ หรือระดับของจิตผิด

พอจิตมันตัดรูป รส กลิ่น เสียงได้ แล้วมันสงบตัวลง แล้วมันเห็นรูป รส กลิ่น เสียง นั่นคือจิตเห็นอาการของจิต รูป รส กลิ่น เสียง ก็คืออาการของจิต คือความคิดกับจิตใจที่กระทบกัน ก็เท่านั้น แล้วพอเราจะบอกว่า ถ้าเราเห็นอย่างนี้ปั๊บ ถ้าเราเข้าใจตัวเรา

เรามองสังคมแล้วมันน่าสงสาร น่าสงสารถึงเรื่องกิเลสตัณหาความทะยานอยากในหัวใจของคน แล้วธรรมะนี้มันล้างได้ ธรรมะนี้ โอ้โฮ ถึงว่าสุดยอดมาก

คิดดูสิว่าในความคิดเรา ถ้าเราเป็นธรรมนะ เราจะรู้เลยว่าความคิดเรา หลวงตาจะเน้นย้ำประจำเห็นไหม ไม่ต้องดูใคร ดูใจเรา ความคิดไม่ดีไม่ต้องไปหาที่ไหน หาที่นี่ คนภาวนามันจะรู้ว่า โอ้โฮมันเยอะเยอะนัก แล้วเราจะทำอย่างไร แล้วมันเป็นธรรมดาของคนทุกๆ คน โทษนะ กล้าพูดความจริงรีเปล่า กล้าพูดความจริงออกมารีเปล่าละ ธรรมชาติเวลาเทศน์นะ คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอีกอย่างหนึ่ง

โยม ๒ : รักษาฟอร์มยังงี้ไม่รู้

หลวงพ่ : ไม่กล้าพูดออกมาเห็นไหม คิดอย่างหนึ่ง พูดอย่างหนึ่ง ทำอย่างหนึ่ง มึงไม่ซื่อสัตย์กับตัวมึงเลยนะ ไม่ซื่อสัตย์เลย ถ้าซื่อสัตย์มันจะเข้ามาที่นี่แล้วสู้กับมัน

โยม ๑ : เมื่อ ๓ ปีที่แล้วมีบางที่ครับ เขาใช้ภาวนาพุทโธ แต่เขาจะให้หายใจแรงๆ นะครับ พุทแล้วก็โธออกแรงๆ เลยครับ ทำไปแล้วบางคนเขาจะมีอาการเกร็งครับ เกร็งแล้วบางทีมันก็มีเสียงร้องเสียงอะไร ผมไม่รู้ว่ใครนอะไรบ้าง แล้วผมก็ทำตามเขา เพราะตอนนั้นไปก็อยากลองว่ามันเป็นอย่างไร มันก็เกร็งเหมือนกันนะ แล้วมันก็เหมือนกับมันขาดไฟลัไปเลย แล้วมันก็ว่างแบบนิ่งโล่ง แล้วก็บังคับคอนโทรลตัวเองอะไรไม่ได้เลย แล้วทีนี้มันก็มีความคิดเข้ามา มันมีความคิดแปลกๆ บางคนเขาก็บอกว่าเขาโดนไม้ตีหัวบ้างอะไรบ้าง ร้องห่มร้องไห้ลงไปนอนที่พื้นนะครับ

หลวงพ่ : คำว่าพุทโธนี่เป็นพุทธานุสสติ

โยม ๑ : แต่เขาจะหายใจแรง

หลวงพ่ : ใช่

โยม ๑ : ผมก็มาคำนวณดูมันเหมือนกับคนเรานั้นขาดออกซิเจนรีเปล่าครับ

หลวงพ่ : เราจะพูดอย่างนี้ เราจะพูดว่าพุทโธนี่มันเป็นพุทธานุสสติ แต่คนเอาไปใช้ในทำนองอะไรละ เพราะพุทธานุสสติมันเป็นเหมือนกับ พระพุทธเจ้านี้เป็นสมบัตินิสาธณะ ใครก็สามารถที่จะมาอ้างอิงได้ แต่พอทำอย่างนั้น เพราะเราเห็นบ่อย มีพระ

หลายองค์เขาสอนต่างๆ กันไป ก็ว่ากันไป เราก็คุ้นๆ เราดูเป็นบางองค์ บางองค์นี้ถ้ามันเข้าหลัก หมายถึงว่าเป็นจริตนิสัยของท่าน อย่างที่ว่าทางใครทางมันนี่แหละ เขาทำของเขาได้

แต่ถ้าเป็นผู้ที่ปฏิบัติแล้วเข้าถึงหลักเกณฑ์ อย่างเช่นที่พูดเมื่อีกี่นี้ว่า ธรรมดาของความคิดคน มันจะคิดเรื่องชั่วๆ เยอะเยอะไปหมดเลย ถ้าเราเข้าถึงหลักเกณฑ์อันนี้ได้แล้ว เราก็เข้าใจถึงว่าจิตของเราเป็นอย่างนี้ปั๊บ คนอื่นเขาก็มีหลากหลาย เราจะเน้นประจำว่า ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นพระที่จริง หรือว่าใจที่เป็นพระจริงนี้ เพราะใจที่กว่าจะเป็นพระได้ นี่มันต้องผ่านวิกฤตการณ์ของความคิดของใจนั้นมา แล้วกว่าเอ็งจะเอาชนะมา เอ็งจะทำลายมันได้ มันยากเย็นแสนเข็ญขนาดไหน แล้วเราก็เทียบกลับไปทีจิตของแต่ละดวงที่มันไม่เหมือนกัน

ทีนี้คนที่มีความจริงส่วนใหญ่แล้ว เราดูตั้งแต่หลวงปู่มั่นครูบาอาจารย์เรา ไม่มีสูตรสำเร็จ ไม่มีทฤษฎีตายตัว ทฤษฎีตายตัวนี่คือกรอบ พระพุทธเจ้าถึงได้เปิดกว้าง ครูบาอาจารย์ที่เป็นนี้จะเปิดกว้าง เปิดกว้างเสร็จแล้วนะ คำว่าเปิดกว้าง เหมือนเรานี้มีอุรัง เราเป็นนายช่าง ให้รถเข้ามาเถอะ ภูซ่อมได้ทั้งคันเลย แล้วมันจะไปตกใจอะไร คำว่าเปิดกว้างนี่คือเข้ามาแล้วมันแก้ไขได้หมดใจ ถ้าคนที่เป็นจริงมันจะแก้ไขจัดการได้หมด แต่ถ้าไม่ได้ปั๊บ แล้วถ้าเอารถเข้ามาในอุ้งนี้ ภูซ่อมแต่ยางอย่างเดียว แล้วอย่างอื่นกูไม่รับรู้ นี่ไงทำเฉพาะจุด

แล้วเราเอาอย่างนี้มานั้น แล้วอย่างเมื่อก่อนสมัยโบราณเรา เรื่องพระนี่เขาจะศักดิ์สิทธิ์มาก เขาถือสังฆะ อย่างเช่นใครถือเครื่องรางของขลังนี้ห้ามลอดนูนลอดนี้ เขาถือสังฆะ มันจริงขึ้นก็มาจากสังฆะอันนั้น สังฆะจะเป็นของผู้ถืออันนั้น

โยม ๑ : แล้วตัวมันจะแข็งตั้งนาน แล้วก็ต้องให้มีคนมาทำ ถึงจะออกมาได้

หลวงพ่ : จุคขายเขานั่นไง เราอยากจะพูดว่าเป็นไสยศาสตร์เลยละ ส่วนใหญ่แล้ว เขาเล่นของกันมันเป็นไสยศาสตร์ แต่เขาจะอ้างว่าเป็นพุทธ ถ้าเป็นไสยศาสตร์ คำว่าไสยศาสตร์ปั๊บ ชาวพุทธมันรู้อยู่แล้ว ศัพท์นี้คำว่าไสยศาสตร์คือสิ่งที่ไม่ดี แล้วมันจะทำให้คนเข้าไปทำได้ไหม เขาอ้างว่านี่คือปฏิบัติ นี่คืออริยสัจ อ้างไปนูน

แต่ถ้าเราเป็นชาวพุทธ เรามีพื้นฐาน มาดูตรงนี้ปั๊บนะเราไม่เชื่อเขา เราไม่เชื่อเลยนะ แล้วหลากหลายมาก ประสาธนะ แค่ว่าปฏิบัติกันเองมันยังเกือบเป็นเกือบตายแล้ว ถ้าเรื่องนอกกลุ่มนอกทางนะเราถือว่า ไม่เอา ไม่อยากรับ ไม่อยากไปยุ่งกับเขาเลย เขามาอ้างว่าเป็นพุทธ แล้วอ้างว่าเป็นการปฏิบัติ แล้วพวกเราก็เชื่อ เราถึงบอกว่า ชาวพุทธนี่บางทีก็ต้องน่าดู ใครอ้างอะไรก็ไปกับเขาหมดนะ เพราะมันยังไม่เป็นอจลศรัทธา ถ้าเข้าโศคบ้านแล้วนะ เรื่องอย่างนี้จี๊หมาแล้ว เพราะเข้าถึงโศคบ้านปั๊บนะ มันจะถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้เป็นหัวใจเลย แต่นี่พวกเรานี้มันยังไม่เข้าหลักใจใหม่ มันก็เลยเป็นปลาในแม่น้ำที่เขาเอาเบ็ดล่อ เชื้อไหนมันก็สับหมดเลย พอเขาโยนอะไรมาก็สับ เสริ่ง นี่มันเลยกลายเป็นธุรกิจแขนงหนึ่งขึ้นมา

หลวงพ่ : โยมมีอะไร

โยม ๓ : ไม่มีเข้าค่ะ

หลวงพ่ : ไม่มีเลยหรือ เรว นี่กว่าไปปฏิบัติแล้วมีอะไรกลับมาบ้าง

โยม ๒ : เขาจะเป็นแนวทางมโนมยิทธิอะไรอย่างนี้ครับ

หลวงพ่ : ไม่ใช่หรอก มโนมยิทธินี้ละ ตามหลักเกณฑ์ ความจริงมโนมยิทธิมันมีในพระไตรปิฎก มโนมยิทธิมันมาสายของพระโมคคัลลานะ คือเจโตวิมุตติ เพราะว่าในมโนมยิทธินี้เข้าฌานสมาบัตินะ แล้วออกมาวิปัสสนา มันจะไปได้ แต่คนต้องมีพื้นฐานใจ เพราะเข้าฌานสมาบัติมันจะว่างมีความสุข ในฌานสมาบัติเห็นใหม่ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญายตนะ วิญญูญายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ สมาบัติ ๘ นี่พอจิตมันเข้าสมาธิ เราจะบอกว่าเป็นสมาธิ ๘ ระดับ

ทีนี้คำว่าสมาธิ ๘ ระดับ ความละเอียดของสมาธิแต่ละระดับนี้มันแตกต่างกัน มันมีความสุขขนาดไหน แล้วเราเข้าสมาธิเรายังว่าง เรายังมีความสุขเลย แล้วความว่างอีก ๘ ระดับ คนที่เข้าไปนี้มันจะมีความผิดพลาดคิดว่าตัวเองเป็นนิพพานใหม่ ความว่าง ๘ ระดับ ความเป็นสมาธิถึง ๘ ระดับ แล้วมีความชำนาญมาก เข้าออกเชี่ยวชาญมาก เราจะ

บอกว่าส่วนใหญ่พอเข้าสมาบัติแล้ว จะเข้าใจว่าสมาธินี้คือนิพพาน มันถึงออกมาวิปัสสนาได้ยากมาก

แล้วเราฟังอยู่จะมีพวกโยมมาหาถามมาก เวลาพรรคพวกเขาบอกว่า คนนั้นได้สมาบัติ คนนี้ได้สมาบัติ แล้วมาพูดนะ เราฟังแล้วตั้งต้องหมดเลย คือสมาบัติที่เขาสร้างกันขึ้นมาเอง กำหนดสี่ กำหนดเพ่งสี่แล้วเป็นสมาบัติ เรียบอก โห สี่นี้เป็นสมาบัติได้หรือ คือตัวเองไม่ได้เป็นสมาบัติอะไรเลย แต่เข้าใจว่าเป็นสมาบัติ เราจะบอกว่าการเข้าสมาบัติแล้วที่วาดคิดในความว่างอันนี้มันละเอียดกว่าที่เอ็งคาดหมายกันเยอะนัก ฉะนั้นพอคนเคยเข้าสมาบัติอะไรต่างๆ แล้วมันจะคิดในตัวเอง

ถ้ามโนมยิทธินี้มันต้องเอาตัวนี้เป็นพื้นฐาน คือคำว่าสมาบัตินี้จิตมันจะมีแรงมาก เจโตวิมุตติคือจิตมันมีกำลังของมันมหาศาลเลย แล้วถ้าออกไปพิจารณาภายนอก เวทนา จิต ธรรมนะ ทะลุเป็นพระอรหันต์เลย แต่ส่วนใหญ่แล้วมันไม่ออกไปพิจารณา มันจะคิดตัวมันเอง มันคิดว่าตัวมันเองเป็นไง อย่างเรานี่เรามีเงินเยอะแยะเลย ภูนี่เศรษฐีมหาเศรษฐีเรื่องเงินกูกองเลย ภูนอนอยู่กับเงินภูนี่ ภูไม่ไปไหน เพราะภูห่วงเงินภู แล้วมันได้ทำอะไรขึ้นมา

เออถ้าภูมีเงินเยอะแยะเลยนะ ภูใช้บริหารจัดการนะ ภูจะทำธุรกิจนะ เดี่ยวเงินมันก็เพิ่มมากขึ้นมา ส่วนใหญ่ติดตรงนี้ แล้วเวลาไปเห็น อย่างที่ว่าจะไปเที่ยวนิพพานนิพพาน เราพูดประจบบอຍ ถ้าไปเที่ยวนิพพาน ภูไปแล้วภูไม่กลับ จะไปเที่ยวนิพพานกัน ไปแล้ว ภูไม่กลับ ไอ้ไปนิพพานกันแล้วกลับมาเยอะแยะเลย มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้หรอก

อันนี้อย่างสิ่งที่เขาทำไปเขาก็ทำกันไปซะไหม นี่พูดถึงมโนมยิทธิ แล้วยิ่งอาการอย่างนั้นด้วยนะ อาการอย่างนั้นก็ว่ากันไป แต่เขาทำถึงว่าเป็นของที่มีคุณค่าขึ้นมา มันก็อืม ไอ้อย่างนี้มันอยู่ที่ เวลาธรรมะพูดนะ โคนำฝูง ถ้าโคนำฝูง โคหัวหน้าฝูงฉลาดจะพาฝูงโคออกจากวังน้ำวนขึ้นฝั่งหมด ถ้าโคนำฝูงโง่จะพาฝูงโคนั้นลงสู่วังน้ำวน วังน้ำวนก็วังน้ำวนในวัฏฏะไง โคนำฝูงนั้นคือศรัทธากลุ่มนั้น แล้วมันจะไปไหนกัน มันก็ลงสู่วังน้ำวนตกลงไป

แต่ถ้าโคจรลาดเขาจะไม่เข้าไปใกล้วังน้าวาน เขาจะพาฝูงโคออกจากวังน้าวาน นี่คำของพระพุทธเจ้าสมัยโบราณยังไม่มีเทคโนโลยี ยังไม่มีอะไรเลย มันก็อาศัยเราข้ามน้ำข้ามทะเล ก็ต้องทำกันอย่างนี้ แล้วจุดน้าวานจุดต่างๆ เราดูเราเห็นกันอยู่ ธรรมะอย่างนี้เอามาเทียบนะ เราถึงว่า หัวหนาคนๆ หนึ่งหรือผู้มีศักยภาพใครคนหนึ่ง แล้วสร้างขบวนการอะไรขึ้นมาแล้วมันพาให้ผู้ที่ติดร่างแหนี้ไป โอชะแม่งนะ ในวิญญูมันจะดูอยู่อย่างนั้น

วิญญู วิวิญญู ธรรมนี้ให้ออกจากวิญญู ออกจากวังน้าวาน ออกจากวิญญูที่หมุนเวียน เราจะพาตัวเราออกกัน ไม่ใช่หมุนเข้าไปหามัน เวลาธรรมะนะ เวลาเอาธรรมะมาตรึกนะ แล้วมาพิจารณานะ แล้วเราก็เป็นโคตัวหนึ่งจะไปตามฝูงเขา เห็นเขาไปฝูงใหญ่ อู๊ย ฝูงนี้ใหญ่คนเยอะโอ๊ยดีลึบหายเลย ฝูงใหญ่ก็ดูไปหายหมดทั้งฝูงไง ฝูงเล็กฝูงใหญ่ก็แล้วแต่ ใช้ปัญญาเราเทียบสิ

เราก็เคยเป็น เมื่อก่อนก่อนบวชเราก็ไป มันมีที่ไหนเราไปทั้งนั้น ก่อนบวชนะ แล้วเราไปพิจารณา มันแปลก เราดูใจขึ้นมา บอกว่าพอบวชแล้วต้องบิณฑบาตกับเทวดงเทวดาอย่างนี้ เราคิดในตัวเองเลยว่า ถ้ากูบวชนี้กูตายแน่ๆ เลย เพราะหมาอย่างกุนี่แม่ง เทวดาไม่ใส่บาตรแน่ๆ ถ้ากูบวชแล้วนะ กูตายแน่ๆ เลย กูอยู่ไม่รอดหรอก เพราะกูจะไปบิณฑบาตกับเทวดาที่ไหน แล้วพอมาศึกษาประวัติหลวงปู่มั่น เออ อย่างนี้กูทำได้

เพราะเขาพูดกันอย่างนั้น ธรรมคำสอนของเขานะ ประวัติเราอ่านหนังสือเขาอยู่ เราศึกษามาเหมือนกัน เพราะก่อนบวชเราแสวงหา พอแสวงหาไปแล้วเราใช้ตรรกะของเรา ถ้ากูบวชอย่างนี้ กูทำอย่างนี้นะ กูอดตายแน่ๆ เลย ไม่มีใครมองกูหรอก ความชั่วกูเต็มตัวใครจะมายุ่งอะไรกับกู แต่ถ้ากูอยู่กับหลวงปู่มั่น เอออย่างนี้กูไปได้ เราเลือกเองนะ เราเลือก เราใช้ตรรกะเรานี้เลือก

แล้วเรามาบวชทางนี้ เหตุที่บวชก็แบบว่า ทางบ้านทางอะไรมันก็ มันเหมือนเราต้องมาทางนี้ เพราะคนขัดขวางไม่ให้เราบวช พ่อแม่ไม่ให้บวชหรอก แม่ก็ไม่ให้บวช พ่อก็ไม่ให้บวช เพื่อนฝูงนี้แม่งค้านหัวชนฝาเลย ไม่มีใครสนับสนุนให้บวชสักคน มีแต่คนขัดขวางนะ มันก็ดันทุรังของมันไปได้ละ มันเหมือนเกิดจะลงดี ลองของ ดันของเราไปเรื่อย ถ้าเล่าประวัติเราตอนจะบวช โห ทุกคนฟังแล้วเศร้าใจ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย

คือไม่มีใครสนับสนุนเลย ไม่มีใครโอเค มีแต่คนขัดขวาง มีแต่คนขัดแย้งไปหมด แต่มันก็
ดันของมันมาจนได้ เพราะมันอยู่ในสังคม

ถ้าอย่างนี้วันนี้มีเท่านี้ มีอะไรอีก วันนี้ไม่มีคนแย่งพูดนะ ถ้าเวลาคนเยอะ คนแย่ง
พูดแล้วอด

โยม ๑ : เราภาวนาพุทโธไปนี่นะครับ เราเดินหรือการทำงาน บางทีเราเดินๆ ไป
เราก็พุทโธไปเรื่อยเลย บางทีมันก็พุทโธผุดขึ้นมาเองอย่างนี้ มันเหมือนกับเราขาดสติรี
เปล่าครับ

หลวงพ่ : ไม่ ถ้าพุทโธผุดขึ้นมาเอง มันจะขาดสติได้ยังไง พุทโธผุดขึ้นมาเองนี่ของ
ดี ก็เราอยากได้พุทโธอยู่แล้วใช่ไหม แล้วมันขึ้นมาเอง เวลาอยากได้พุทโธมันไม่มานะ
เวลาผลอยๆ มันโผล่มาเลย อันนี้เราจะบอกว่าของดี แต่มันเป็นอย่างนี้นะ มันเป็นเรื่อง
ของกิเลส มันมีลูกศิษย์บ่อยมากเลยจะมาถาม บอกว่าหลวงพ่ กลางคืนตื่นเข้าขึ้นมา นั่ง
ภาวนานี้มันไม่ดีเลย ภาวนาอย่างไรก็ไม่ลงนะ แต่พอใกล้ๆ เวลาหุงข้าวใส่บาตรพระนี้
แหลม ภาวนาดีอย่างนี้เลย มันก็เลยบอกหนูจะไปภาวนาต่อหรือจะไปหุงข้าวใส่บาตรดีละ

คนจะถามอย่างนี้เยอะมากเลย เราบอกว่าก็ลูกไปใส่บาตรสิ เวลาเราภาวนานี้มัน
ไม่ดีเลย เห็นไหม แต่พอถึงเวลาจะลุกขึ้นหุงข้าวใส่บาตร มันก็คันคามากเลย มันดีเพราะ
อะไรรู้ไหม ดีเพราะกิเลสไง ถ้าลูกไปแล้วมันต้องทำงานเหมือนกัน ต้องไปหุงข้าวใส่
ไหม กว่าจะใส่บาตร อันนั้นก็เป็นความดีอันหนึ่ง ภาวนานี้มันดีกว่า แต่พอเวลากิเลสมัน
เป็นอย่างนี้ปั๊บ ถ้ามันจะดีมันก็ต้องดีตั้งแต่ภาวนามาที่แรกสิ ภาวนามาที่แรกทุกข์เกือบ
เป็นเกือบตายเลย แต่พอเวลาจะต้องลุกขึ้นไปหุงข้าวนี้แหลม มันกำลังดีเลย ไม่อยากลุกเลย
เราถึงบอก ถ้าทำอย่างนี้ต่อไปนี่กิเลสมันก็จะต่อรองกับเราได้

เวลาเราภาวนา ความชั่วของเราเองมันจะต่อรองกับเรา ถ้าจะทำความดีนะ มันก็
ชั่วซะให้ไม่ดี พอจะทำความดีอย่างอื่นนะ มันบอกอันนี้ดีกว่า อันนี้เหมือนกัน เวลาเรา
ภาวนาพุทโธนี้มันไม่มาหรอก แต่เวลาอยู่ดีๆ มันเกิดพุทโธขึ้นมาเอง แต่ของมันก็ของดี
พุทโธนี้มันดี ทำได้อย่างนี้นั่น แต่ถ้ามันเกิดขึ้นมาเองละ มันเกิดขึ้นมาเองเพราะอะไร
เพราะสัญญาตณฺหาของเราเรากำหนดพุทโธอยู่แล้ว เราอยากดีขึ้นมา

กิเลสนี้มันบังงา มันเอาความดีมาหลอก ถ้าไม่เอาความดีมาหลอก ทำไมพระ
 ดิศสมาธิ ทำไมพระคิดว่านี่เป็นนิพพาน เวลามันจะหลอกเรา ถ้าเราเป็นโจร เป็นมหาโจร
 มันก็บอกปล้นนะดี แต่พอเวลาเราเป็นนักปฏิบัติ เรามองว่านี่นิพพาน นี่ความว่าง นี่หมด
 ลึนกิเลส ความจริงไม่ใช่เลย คือมันเอาความดี คิดว่าสิ่งที่ดีมาล่อเราหลอกเรา ฉะนั้นถ้า
 มันเป็นนิพพาน นิพพานเป็นอย่างไร ถ้ามันว่าง ว่างอย่างไร ถ้าคนมีปัญหาอย่างนี้ คนมี
 ความคิดอย่างนี้มันเอาตัวรอดได้

คนเวลาเกิดอะไรขึ้นมา เชื่อไปหมดเลย ไม่ได้ แต่นี่คำว่าพุทโธเกิดขึ้นมานี้มันดี
 พอมันดีขึ้นมาเรารอบอก อ้าว เวลานี้ทำไมมันไม่ดีล่ะ ถ้ามันไม่มีการโต้แย้งกับการทำดี
 อย่างอื่นนะ อย่างที่เกิดขึ้นมานี้เราว่าดี แต่ถ้าแบบว่า เราจะทำงานอย่างอื่นต่อไปที่มีความ
 ดี มันจะเอาอย่างนี้มาล่อ กิเลสของเรามันจะขัดขวางเราเอง เวลาปฏิบัติ ธรรมะไม่มีโทษภัย
 กับใครเลย กิเลสของเรานี้มีโทษภัยกับเราเอง มันขัดแย้งกับเราเอง

ถ้าเวลามันมีโทษนี้ก็คือว่า มาร อวิชาที่พาเราเกิดนี้แหละ มันจะครอบงำ มัน
 ต้องการให้จิตดวงนี้อยู่ได้อำนาจของมันตลอดไป ถ้ามันครอบงำจิตดวงนี้ได้มันก็มีที่
 อาศัย เหมือนบ้านเรา อย่างเราโดนคนฟ้องล้มละลายจะยึดบ้านกูไป โอ้โหเสียค่ายน่าดู
 เลย นี่เหมือนกัน ถ้าธรรมะชนะมัน ต้องยึดบ้านมัน มันไม่มีที่อยู่ ฆ่ากิเลสตาย ภพ
 สถานะของจิตนี้เป็นที่อยู่ของกิเลส แล้วมันจะยอมปล่อยให้เราเป็นอิสระ มันจะเป็นไป
 ได้อย่างไร ฉะนั้นเราจะทำดีขนาดไหน มันเอาความดีมาล่อ แต่ไม่ใช่เนื้อแท้ของความ
 จริง เอาความดี เอาสิ่งที่เป็นเป้าหมายเรามาล่อ

โยม ๑ : มันหลอกอีกทีหนึ่ง

โยม ๒ : แต่เราก็ต้องไปอย่างนั้นก่อนไม่ใช่หรือคะ

หลวงพ่ : ใช่ๆ แต่นี่เราพูดถึงเทคนิคไง เราพูดถึงว่าเรารู้ทันใจ ไม่จ้องมันก็มันหลอก
 ไปอย่างนี้ มันหลอกนะ หลอกอย่างไรล่ะ ถึงเวลาแล้วทุกคนจะเจอ เล่ห์เหลี่ยมของมัน

โยม ๒ : แล้วอย่างนี้รีเปล่าเจ้าคะที่ครูบาอาจารย์บอกว่าให้เอาค้นหาละค้นหา ที่ครู
 บาอาจารย์ชอบสอนกันอย่างนี้รีเปล่าเจ้าคะ

หลวงพ่ : ไม่เคยได้ยินเลย

โยม ๒ : แล้วโยมก็ได้ยินมา ว่าให้เอาต้นหาละต้นหา

หลวงพ่ : เดี่ยวก่อน พระที่ไหนสอน

โยม ๒ : อ่านหนังสือเจ้าคะ สายพระป่านีเจ้าคะ

หลวงพ่ : ไม่มีหรอก ถ้าเอาต้นหาละต้นหานะ เราที่มาบวชกันนี้เราถือพรหมจรรย์ เพราะเราพยายามจะหลีกเลี่ยงออกจากมัน ถ้าเอาต้นหาละต้นหานี้ ประสาเราเลยนะ หลวงตาท่านเทศน์อย่างนี้ เราจะดับไฟด้วยการใส่ฝืนเข้าไป มันจะดับไหม เราจะดับไฟ ด้วยการโถมใส่ฝืนเข้าไป การดับไฟต้องชักฝืนออก มีแต่ชักฝืนออก ถ้ามันไม่มีเชื้อไฟ ไฟจะติดอะไร

ต้นหาความทะยานอยากมันเป็นไฟของกิเลส มันเป็นเชื้อล่อให้กิเลสมันพองตัว ตลอดเวลา ถ้ามันเป็นต้นหาแก้ต้นหาได้นะ มันก็เหมือนสมัยโบราณ มันมีลัทธิหนึ่ง เสพ สุข ๕๐๐ ชาติแล้วจะเป็นพระอรหันต์ เป็นไปได้ไหม มีนะ ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้า ไปเจอลัทธิเยอะเยอะไปหมดเลย อุตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค มันมีไปหมดเลย ลัทธิไหนเขาก็ทำกันอย่างนั้น เสพสุขอย่างเดียว เขาบอกว่า ๕๐๐ ชาติแล้วจบ มันเป็นไปได้ ไม่ได้

ถ้าจะพูดโดยว่าเอาต้นหาแก้ต้นหา เพราะเขามีกันอยู่แล้ว แต่ถ้าเกลือกจิ้มเกลือก พวกเราปฏิบัตินี้เราจะไม่วิไจน์เรื่องนี้เพราะอะไรรู้ไหม เราถึงบอกว่า ทะเลมไม่เต็ม ถ้า ต้นหาแก้ต้นหา เราไปเสพสุขกับต้นหา คิดดูว่าเราจะออกจากต้นหาไหม คือทุกคนมัน ติดในรส มันติดในความพอใจอันนั้น มันจะถลำตัวไปเรื่อยๆ จริงไหม แล้วมันจะถอน ขึ้นมาได้อย่างไร

เหมือนเราเล่นไฟเพื่อจะไม่เล่นไฟ มันจะเป็นจริงไหม เราเล่นการพนันเพื่อจะ หลุดการพนัน ไม่มีจริงหรอก เวลาคนสอนแล้วมันทำให้เกิดนะ ถ้าใครพูดอย่างนี้ปั๊บ ทำให้ คิดเลย คิดถึงว่าคนสอนนี้วุฒิภาวะมันแค่ไหน

โยม ๑ : มันดับได้ชั่วคราวแล้วมันก็เกิดขึ้นใหม่ครับ

หลวงพ่ : ไม่ได้หรอก ก็เหมือนทางโลกใจ เห็นคนกินเหล้าไหม ภูไม่กินอีกแล้วละ ภูพอแล้ว แม่พรงนี้กินอีกแล้ว นี่มันแปลกอยู่ แต่ในเวลาเราพูด เราพูดอย่างนี้ เวลาเทศน์บ่อยนะ กุศลทำให้เกิดอกุศล อกุศลทำให้เกิดกุศล ไอนี้เขาไม่ใช่ว่าค้นหาแก้ค้นหา คือพระเทศน์จ้างนายช่างธนูไปยังพระพุทธเจ้า ๔ คน แล้วก็จ้างอีก ๔ คนไปเก็บไอน์คนที่ยิงพระพุทธเจ้ามาก่อน ทำอย่างนี้ ๔ ช่วง

ทีนี้พอวางคนเสร็จปั๊บ พระพุทธเจ้าเห็นคนจะฆ่า ๔ คน พระพุทธเจ้าก็เทศน์สอน เพราะพระพุทธเจ้ารู้ด้วยอนาคตังสญาณ รู้หมดแล้ว เทศน์สอน ๔ คนนั้น จน ๔ คนนั้นขอบวช และปฏิบัติพระพุทธเจ้า ไอน์ ๔ คนที่จะฆ่า ๔ คนนี้ มันก็ไม่มาสักที มันก็ตามไป เพราะมันรอจะตัดตอนกันไง ก็ตามไปเจอพระพุทธเจ้าก็เทศน์อีก ๑๖ คนนี้บวชหมดเลย เห็นไหมจะไปฆ่าเขา

มันเพราะจิตมันโดนเข้าไปเห็นไหม อกุศลทำให้เกิดกุศล คิดจะไปฆ่าพระพุทธเจ้า แต่ได้บวชเป็นพระหมดเลย แล้วเป็นพระที่ได้สำเร็จด้วย แล้วอย่างคุณเวลาไปทำดีกันเห็นไหม ไปหาพระหาเจ้านี้กุศลทั้งนั้น คุณเทศน์บวชเข้ามาใหม่ๆ กุศลไหม แล้วทำไมเกิดอกุศลละ ใจเรานี้มันโลเล มันกลับกลอก ถ้าอย่างนี้มันกลับกลอกด้วยตัวมันเอง แต่เราต้องบังคับ แต่ถ้าบอกว่า เล่นไฟเพื่อจะเลิกเล่นไฟนี้เราว่ามันเป็นไปได้

ทีนี้ถ้าคนสอนอย่างนี้ปั๊บ ประสาธนะ ถ้าคนนั้นทำได้จริง คนนั้นต้องแบบว่าคนที่มีความมาก แล้วเวลาคิดถึงสังคมไทย มีคนมีคุณภาพอย่างนั้นไหม มันก็เหมือนเราเอาเด็กอ่อนๆ มาฝึกฝน เด็กหมายถึงว่าวุฒิภาวะของจิตนะ จิตอ่อนแออย่างนี้เข้าไปนะเสร็จหมดเลย ถ้าเข้าไปติดกับอย่างนี้เสร็จหมดเลยจริงไหม แล้วเข้าไปติดกับที่เขาสร้างภาพสร้างสังคม

มันมีนะ ลูกศิษย์คนหนึ่งเราเสียค่ายมาก เป็นเศรษฐีอยู่ทางใต้ แล้วเขาไปปฏิบัติกัน มันมีสำนักหนึ่ง อยากเป็นพระโสดาบันไหม ถ้าอยากเป็นพระโสดาบันก็สละออกให้หมด คือไม่ติด ใครมีสมบัติต้องสละเป็นส่วนกลางให้หมดเลย ถ้าสละหมดตัวก็เป็นพระโสดาบัน เป็นส่วนกลางแล้วไง ภูเอง

โยม ๒ : คนคูก็ไม่ใช้โสดาบัน

หลวงพ่ : นี่มีของจริงด้วยนะ แล้วเขาเสียสละกันนะ เสียสละเอาของเขาเป็น ส่วนกลาง เขาบอกไม่ยึดติด เสียสละ โอนหมดนะ สมบัติมีเท่าไรโอนเป็นส่วนกลาง หมด ก็เหมือนคูสิที่เขาหลอกกันเห็นไหม ที่ว่าเขาคดทองหลอกกัน ที่เงินโอนๆ มา อย่าง นี้เขาก็เชื่อกัน เราสงสาร แล้วเขามาพูดให้ฟังนะ เราพยายามจะเตือนสติเขา คือเราเห็น แล้วว่าพฤติกรรมอย่างนี้มันไม่ถูกต้องหรอก แล้วต่อไปมันจะมีปัญหา สุดท้ายตอนหลังก็ เห็นว่ามีปัญหาจริงๆ น่าสงสาร แต่เพราะความเชื่อของเขา เขารู้จักเราเหมือนกัน แต่ ธรรมดาเราหาเรามันไม่สนุก ใครจะให้มาหาเรา หลวงพ่อเบื่อย่างเดียว ทุกคนกลัว โคน คำกับโคนดำ โทษนะ กูก็โคนหลวงตาเข้ามาก่อน กูก็โคนดำมา โอ้โฮ และเลยละ

โยม ๒ : โคนดำนี้มีความเมตตาสูงครับ

หลวงพ่ : กูก็โคนดำมาก่อนไง มันจะไปโอ้กันอยู่อย่างนั้นไม่ได้ แต่คนไม่ได้คิด อย่างนั้น คิดแต่จะโอ้กัน ถ้าโอ้กิเลสมันก็อ้วนๆ

โยม ๒ : บางทีถ้าเกิดเราไม่มีความเพียร วันนี้ก็เกียจฉ่อง อย่างนี้เราหลอกตัวเองได้ ใหมครับ

หลวงพ่ : ได้ อุบาย เราใช้อย่างนี้บ่อย เวลามันไม่เอาอย่างนี้ โธ่ บางทีมันหวัชฉนฝา เลยนะ แต่เราคิดของเราเองไง ถ้าเราหวัชฉนฝานี้มันก็เหมือนกับมวยพักยก มันมีเวลาว่าง นี้เดียวกิเลสมันจะอ้วน เพราะการปฏิบัติมันต้องต่อเนื่องไง เรานึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึง หลวงปู่มั่น เวลาฟังหลวงตาท่านพูดบ่อย เวลาหลวงปู่มั่นนะทุกข์อย่างมาก ไปอยู่ที่ไหน เมื่อก่อนยังไม่มีศาสนา ศาสนามีอยู่ แต่คนยังไม่เข้าใจเรื่องพระป่า ไปอยู่ที่ไหนก็โดนไล่ นะ

หลวงปู่มั่นนี่โดนไล่โดนรังแกมาตลอด แต่ท่านก็ดูใจท่าน ท่านเห็นเป็นความ สมเพช เพราะท่านถือว่าคนที่ไล่ไม่รู้เรื่อง ท่านก็รักษาตัวท่านเอง ใครจะว่า ใครจะ อย่างไรท่านก็เก็บของไป ท่านไม่สนใจกับใครนะ คิดดูสิสมัยที่ยังไม่มีใครเชื่อนั่นใน เรื่องมรรคผล ไม่มีใครสนใจหรอก แล้วเห็นคนทำอย่างนี้เป็นคนบ้าด้วย แล้วคิดดูท่าน ต้องมูมานะของท่านเอง เรามาคิดถึงเวลาความทุกข์ยากของท่าน มันทำให้เรา เอ้อ ความ ทุกข์มีงี้แค่นี้

ความทุกข์ของพวกเรานี้ขึ้นต้น มันทำให้เราฮึด เราใช้อย่างนี้ประจำ เราใช้ครูบาอาจารย์ที่ท่านทุกข์ยากมาเป็นแบบอย่าง แล้วทำให้เราฮึดเอื้อมขึ้นมา บอกเลยนะ อย่างเรานี้ นะเหมือนมวมีพีเลี้ยง คนนั่นก็ให้น้ำ คนนี้ก็ให้น้ำ คนนั่นก็กวาดพื้น มึงยังไม่เอาเลย เวลาหลวงปู่มันไม่มีพีเลี้ยงเลย ชกกับกิเลสสุดๆ ไม่มีใครช่วยสนับสนุนเลย แล้วเวลา ท่านพูดขึ้นมา หลวงตาท่านบอกท่านฟังนี่บางทีน้ำตาไหลเลย นี่คนจะเอาชนะตัวเองทุกข์ขนาดนี้

แล้วศักยภาพของหลวงปู่มันเหมือนกับพระพุทธเจ้า ศักยภาพของพระพุทธเจ้า สร้างเป็นพระโพธิสัตว์มา ยังต่อสู่ขนาดนี้ หลวงปู่มันท่านก็บอกท่านปรารภเป็นพระโพธิสัตว์มาเหมือนกัน ท่านยังต้องต่อสู่ขนาดนี้ แล้วใครมาบอกเรียบง่าย ๆ ทางลัด ๆ คุณภาพของจิตมันไม่มี คุณภาพก็อู้อี้ภาวะของจิตที่สร้างมา มันไม่มีคุณภาพขนาดนั้น ใจ

เหมือนเพชรที่เขาขุดมาจากดินเห็นไหม ขุดมาจากเหมืองมันจะมีน้ำเพชรของมัน เขาจะเอามาเจียรระไน มันจะสวยอย่างนี้เลย แต่นี้คุณภาพของมันเป็นหิน แล้วบอกจะเจียรให้เป็นเพชร มันจะเป็นไปได้อย่างไร กูไม่เชื่อเลยนะ เราไม่เชื่อ ไม่เชื่อ นี่พูดถึงเวลามัน ทุกข์มันยาก เราจะใช้อย่างนี้ปลุกเร้าเราตลอด เราพูดกับพวกพระก็เหมือนกัน สมัยที่เราอยู่กับหลวงตา หลวงตานี้ท่านจะสปาร์กตลอด ช็อตตลอด ไฟนี้มันจี๊ด สะดุ้งเลยละ เดินไม่มีสติท่านก็ดำ ทำอะไรท่านใส่ตลอดเวลา ทำให้เรานี้ อู้หู มันทำให้เราก็คักกะนะ

ทีนี้พอเราออกมาอยู่กันเอง เราเกรงใจ เราไม่กล้าพูด ไม่กล้าบอก ไอ้คนไหนยังงั้น มันก็ทำให้เฉื่อยชา นี่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์เราก็ต้องปลุกเร้าเราเอง เรานี้ปลุกเร้าเรื่องอย่างนี้ตลอด โธ่คนภาวนามานันรู้ ชั่ว ๆ ซาก ๆ อยู่อย่างนั้นใครไม่เบื่อ มันจะบ้าหรือ ถ้าไม่เบื่อ โท่หะ เบื่อฉิบหายเลย แต่ต้องทำ

โยม ๑ : แต่ทางโลก สภาวะเป็นอยู่แต่ละวันมันก็ลำบากอยู่นะครับ

หลวงพ่ : คนมาใหม่ๆ ส่วนใหญ่มันจะสดชื่น เข้ามาบวชใหม่จะสดชื่น คือว่ามันฟัง เห็นโทษเห็นภัยมา แต่พอมายู่งนใจมันด้านขึ้นมา ไอ้นี้ก็เบื่อเหว้ย กลับไปอย่างในอดีตดีกว่า แต่ถ้าออกจากทางนั้นมาใหม่ๆ นะ มันจะเป็นอย่างนี้ ฉะนั้นถึงว่าคนมีสติ เวลาเรา

ไปบิณฑบาต บางทีบิณฑบาตไป โทษนะเห็นครอบครัวที่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เราบอกนี้
 ใจเทศน์กัณฑ์ใหญ่เลย มันมีปัญญา

เราบิณฑบาตไปนะ ถ้ามีความสุขอะไรก็เออชั่วคราว ให้อัปกนนี้เดี๋ยวมันก็อันจ้ง
 แต่ถ้าทะเลาะเบาะแว้งมันจะขึ้นเลยนะ นี่ดูสืออย่างนี้เอาใหม่ นี่คนมีปัญญา มีอะไรบีบมัน
 จะน้อมกลับมาเลย มันก็เป็นอย่างนี้ สมมุติว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์นั้น คิด
 แล้วทุกข์ตายห้าเลย เวลาบิณฑบาตไปถ้ามีปัญญาจะเห็นนะ เห็นคนทุกข์คนยาก คน
 ลำบากลำบาก แล้วเราละ ถ้าเราคิดอย่างนั้นบีบมันทำให้เรามั่นคง เราจะไม่ไปกับเขา ไม่มี
 อะไรจบแล้วนะ จบ